

Aktuálna rozhodovacia prax vo vzťahu k zaisteniu osôb v trestnom konaní

JUDr. František Mozner

čl. 17 ods. 2 ústavy obsahuje vo vzťahu k väzbe (I. ÚS 336/2016)

- ▶ právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu
- ▶ právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná
- ▶ právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou

Rozsah prieskumu ÚS (II. ÚS 348/2016)

- ▶ či proti osobe, ktorá sa berie do väzby (alebo je vo väzbe), bolo vznesené obvinenie
- ▶ rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami
- ▶ o väzbe rozhodoval súd
- ▶ obvinený bol do väzby vzatý pre konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu vyjadrenú v § 71 ods. 1 písm. a) až c) Tr. por. alebo okolnosti uvedené v odseku 2 tohto ustanovenia (od 01.01.16 ods. 2 a 3, pozn.)

Rozsah prieskumu ÚS (II. ÚS 348/2016)

- ▶ osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby (II. ÚS 76/02)
- ▶ či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo
- ▶ či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nenesú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd (III. ÚS 271/07, II. ÚS 465/2011)

Dôvodnosť podozrenia pri vznesení obvinenia (III. ÚS 447/2016)

- ▶ pri rozhodovaní o väzbe postačuje dostatočne preukázať podozrenie, že obvinený spáchal skutok, ktorým naplnil znaky skutkovej podstaty príslušného trestného činu
- ▶ dôvodné podozrenie predpokladá existenciu faktov alebo informácií, ktoré by objektívnemu pozorovateľovi umožnili úsudok o tom, že konkrétna osoba mohla spáchať trestný čin, pričom jeho dôvodnosť závisí vždy od všetkých okolností každého konkrétneho prípadu (Fox, Cambell a Hartley c. Veľká Británia z 30. 8. 1990)

Dôvodnosť podozrenia pri vznesení obvinenia (III. ÚS 447/2016)

- ▶ až po vznesení obvinenia sa v rozhodujúcej miere otvára priestor na dokazovanie v prípravnom konaní, v dôsledku čoho sa dôvodnosť vzneseného obvinenia postupne „odkrýva“ (t. j. buď potvrdzuje, alebo vyvracia) práve dokazovaním

Dôvodnosť podozrenia pri vznesení obvinenia (I. ÚS 162/2016)

- ▶ Trestný poriadok (ako zákon, na ktorý poukazuje ústava vo svojom čl. 17 ods. 2) nevyžaduje, aby existencia dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu bola (už pri vznesení obvinenia, pozn.) podložená aj zodpovedajúcimi dôkazmi proti obvinenému

Dôvodnosť podozrenia po zrušení I. st. rozsudku (I. ÚS 35/2016)

- ▶ samotné zrušenie rozsudku okresného súdu a jeho vrátenie na doplnenie dokazovania a rozhodnutie vo veci nemôže samo osebe postačovať ako dôkaz oslabenia dôvodného podozrenia v miere, ktorá by viedla automaticky ku konštatovaniu záveru o nenaplnení materiálnych podmienok väzby

Dôvodnosť podozrenia po zrušení I. st. rozsudku (I. ÚS 35/2016)

- ▶ obzvlášť v prípade, keď krajský súd v uznesení (ktorým vec zrušil a vrátil prvostupňovému súdu) jasne hovorí o existencii dvoch skupín dôkazov navzájom si odporujúcich, t. j. taktiež o existencii dôkazov preukazujúcich vinu
- ▶ k oslabeniu dôvodného podozrenia by došlo jedine v prípade, pokiaľ by ďalšie dokazovanie podstatným spôsobom narušilo vierohodnosť dôkazov preukazujúcich vinu

Dôvodnosť podozrenia (III. ÚS 29/2015)

- ▶ z princípu, že v každom konkrétnom prípade musí byť väzba obvineného proporcionálna (úmerná) daným podmienkam, vyplýva, že nie je prípustné ďalšie trvanie väzby obvineného v prípadoch, v ktorých podľa výsledkov dokazovania možno dôvodne očakávať zastavenie trestného stíhania (§ 172 Tr. por., teraz § 215 Tr. por., pozn.)
- ▶ v takýchto prípadoch musí byť obvinený neodkladne z väzby prepustený, a to aj vtedy, keď príslušný orgán činný v trestnom konaní rozhodnutie o zastavení trestného stíhania ešte nevydal

Dôvodnosť podozrenia (III. ÚS 29/2015)

- ▶ je povinnosťou všeobecného súdu ako garanta ústavnosti a zákonnosti nariadenej väzby dôsledne sa zaoberať otázkou dôvodnosti vzneseného obvinenia aj z pohľadu toho, či vedeniu trestného stíhania nebránia zákonné prekážky (v konkrétnom prípade premlčanie trestného stíhania)

Dôvodnosť podozrenia (II. ÚS 626/2016)

- ▶ rozhodnutie o väzbe nie je rozhodnutím o vine či nevine obvineného
- ▶ súd sa pri rozhodovaní o väzbe nezameriava na hodnotenie viny obvineného, obhajoby obvineného alebo dôkazov spôsobom upraveným v § 2 ods. 12 Tr. por.
- ▶ súd pri rozhodovaní o väzbe skúma predovšetkým to, či sú splnené materiálne a formálne podmienky rozhodnutia o väzbe

Dôvodnosť podozrenia – vymedzenie skutku (II. ÚS 875/2016)

- ▶ sťažovateľ sa v rámci svojho výsluchu k vznesenému obvineniu konkrétne vyjadril tak, že žiadnu skupinu nezosnoval, nezaložil a ani nepodporoval, o skutkoch nič nevie, pričom pozná niektoré osoby uvedené v návrhu na vzatie do väzby
- ▶ nemožno preto tvrdiť, že by sťažovateľ nemal jasno v tom, čo je predmetom trestného stíhania vedeného proti nemu

Dôvodnosť podozrenia – vymedzenie skutku pri § 296 TZ (2Tost 14/2017)

- ▶ pre vyvodenie trestnej zodpovednosti za zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny sa nevyžaduje, aby konanie člena zločineckej skupiny, osoby činnej pre ňu alebo osoby, ktorá takéto nebezpečné zoskupenie podporuje, zároveň napĺňalo znaky ďalšieho trestného činu, ktorého spáchanie je cieľom zločineckej skupiny (§ 129 ods. 4 Tr. zák.).

Dôvodnosť podozrenia – vymedzenie skutku pri § 296 TZ (2Tost 14/2017)

- ▶ postačí úmyselná účasť v takej skupine alebo iné úmyselné konanie na účel zachovania jej existencie, resp. úmyselné konanie spočívajúce v poskytnutí finančných alebo iných prostriedkov, služieb, súčinnosti alebo vo vytváraní iných podmienok na účel založenia alebo zachovania existencie takej skupiny [§ 129 ods. 6 písm. a), ods. 7 písm. a) Tr. zák.]

Dôvodnosť podozrenia – vymedzenie skutku pri § 296 TZ (2Tost 14/2017)

- ▶ činnosť (či už člena alebo inej osoby) pre zločineckú skupinu môže spočívať už v tom, že osoba pre takúto skupinu, resp. pre niektorého jej člena, ale v záujme celej skupiny, zabezpečuje niektoré práce alebo služby
- ▶ podpora zločineckej skupiny môže mať podobu materiálnu, ale i morálnu

Dôvodnosť podozrenia – vymedzenie skutku pri § 296 TZ (2Tost 14/2017)

- ▶ v takýchto prípadoch postačí, ak opis skutku obsahuje skutočnosti odôvodňujúce záver, že obvinený je členom konkrétnej zločineckej skupiny, je pre ňu činný alebo ju podporuje, bez toho, aby bolo zároveň nutné konkretizovať trestnú činnosť páchanú zločineckou skupinou
- ▶ podstata protiprávneho konania obvineného nespočíva v účasti na trestnej činnosti páchanej zločineckou skupinou, ale v tom, že je členom takejto skupiny, je pre ňu činný alebo ju podporuje.

Dôvody väzby – všeobecne (II. ÚS 348/2016)

- ▶ pri rozhodovaní o väzbe postačuje reálna hrozba, že obvinený bude konať tak, ako predpokladá dôvod väzby [podľa § 71 ods. 1 písm. a) až c) Tr. por., pozn.], ak nebude vzatý do väzby. Zákon teda nevyžaduje absolútnu istotu o naplnení dôvodu väzby

Dôvody väzby – všeobecne (I. ÚS 162/2016)

- ▶ pri rozhodovaní o väzbe súd môže riziko úteku alebo páchania trestnej činnosti len odhadovať (prognózovať), a preto nie je nevyhnutne potrebné, aby zo strany väzobne stíhaných obvinených už k takýmto konaniam alebo pokusom o ne došlo (neplatí v prípade opakovanej väzby podľa § 71 ods. 3 Tr. por., pozn.)
- ▶ akceptácia opačného názoru by zbavovala väzbu jej preventívneho a zabezpečovacieho charakteru

Dôvody väzby – všeobecne (I. ÚS 162/2016)

- ▶ každé rozhodovanie o väzbe sa odohráva iba v rovine pravdepodobnosti – a nie istoty – ohľadne dôsledkov, ktoré môžu nastať, ak nebude obvinený držaný vo väzbe

Úteková väzba – relevantné faktory

I. ÚS 348/2016

- ▶ dĺžka hroziaceho trestu
- ▶ charakter a morálka obvineného,
- ▶ mravy, domov, zamestnanie, majetok, rodinné vzťahy obvineného a ďalšie druhy väzieb k štátu trestného stíhania
- ▶ kontakty v zahraničí
- ▶ príprava na odcestovanie
- ▶ snaha zaistiť si falošné doklady na cestu do cudziny
- ▶ dlhšie opustenie miesta bydliska a zamestnania
- ▶ zadržanie na úteku

Úteková väzba – hrozba vysokého trestu (I. ÚS 162/2016)

- ▶ hrozba vysokým trestom sama o sebe zakladá dôvodnosť obavy pred vyhýbaním sa trestnému stíhaniu
- ▶ musí sa jednoznačne jednať o konkrétnu hrozbu vysokého trestu, teda hrozbu podloženú jedinečnými špecifickými okolnosťami spáchaného skutku v spojení s ďalšími aspektmi danej trestnej veci
- ▶ typová hrozba vysokého trestu sama o sebe nie je pre naplnenie tohto väzobného dôvodu postačujúca

Úteková väzba – hrozba vysokého trestu (I. ÚS 162/2016)

- ▶ nejde však o „bianko šek“, do ktorého stačí vpísať odhad možného budúceho trestu za konkrétnu stíhanú vec vo výške najmenej osem rokov odňatia slobody a na jeho základe potom odôvodniť vzatie do väzby alebo následné ponechanie vo väzbe, bez prihliadnutia k ďalším konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci

Úteková väzba – hrozba vysokého trestu (I. ÚS 162/2016)

- ▶ miera celkovej usporiadanosti životných pomerov obvineného
- ▶ mobilita daná jeho zdravotným stavom
- ▶ rozsah jeho miestne založených citových a doteraz (nielen hmotne) riadne a predovšetkým dlhodobu plnených zaopatrovacích väzieb
- ▶ rámec jeho doposiaľ zdieľaného spoločensky konformného konania v spojení s možnými zárukami zo strany iných subjektuov

Úteková väzba – hrozba vysokého trestu (I. ÚS 162/2016)

- ▶ plynutie času z pohľadu tzv. doktríny zosilňujúcich sa dôvodov väzby
- ▶ trvanie podozrenia daného trestného činu s hrozbou konkrétnej výšky trestu je podmienkou *sine qua non* pre zákonnosť pokračovania väzby, ale po určitej dobe samo o sebe nepostačuje
- ▶ takýchto prípadoch musí súd zistiť, či existujú iné relevantné a dostačujúce dôvody predložené OČTK, ktoré by ospravedlnili toto pokračujúce obmedzenie slobody

Úteková väzba – hrozba vysokého trestu (I. ÚS 162/2016)

- ▶ dlhšie trvanie väzby musí byť ospravedlnené ďalšími závažnými konkrétnymi dôvodmi, ktoré vylučujú nahradenie väzby iným opatrením podľa Trestného poriadku

Väzba podľa § 71 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 273/2016)

- ▶ pre počiatočné štádium väzby postačuje existencia, resp. trvanie dôvodného podozrenia, že zadržaná osoba spáchala trestný čin, pretože práve toto sa považuje za *conditio sine qua non* zákonnosti väzby
- ▶ po uplynutí určitého času však už splnenie tejto podmienky nestačí a treba zistiť, či sú dané aj iné dôvody ospravedlňujúce pozbavenie slobody a či sú relevantné a dostačujúce

§ 72 ods. 2 Tr. por.

- ▶ konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie
- ▶ o väzbe koná a rozhoduje súd a v prípravnom konaní na návrh prokurátora sudca pre prípravné konanie, ktorý nie je pri vymedzení dôvodov väzby návrhom prokurátora viazaný, a o sťažnosti proti rozhodnutiu súdu alebo sudcu pre prípravné konanie o väzbe koná a rozhoduje nadriadený súd

§ 72 ods. 2 Tr. por.

- ▶ pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný, pričom obvineného vypočuje najprv predseda senátu alebo sudca pre prípravné konanie vypočuje obvineného a potom umožní prísediacim alebo sudcom, prokurátorovi a obhajcovi položiť obvinenému otázky týkajúce sa rozhodnutia o väzbe

§ 72 ods. 2 Tr. por.

- ▶ zástupca záujmového združenia alebo iná osoba ponúkajúca záruku alebo peňažnú záruku sa upovedomí o výsluchu len ak je to potrebné
- ▶ bez výsluchu obvineného možno rozhodnúť o väzbe len vtedy, ak obvinený výslovne požiadal, aby sa konalo v jeho neprítomnosti alebo ak zdravotný stav obvineného neumožňuje jeho výsluch

§ 72 ods. 2 Tr. por.

- ▶ návrhy a žiadosti prokurátora treba bezodkladne doručiť obvinenému a žiadosti obvineného alebo iných osôb podané v jeho prospech prokurátorovi tak, aby sa k nim prokurátor a obvinený mali možnosť pred rozhodnutím o väzbe vyjadriť; to platí aj o dôvodoch, pre ktoré má súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby podľa § 76a

§ 72 ods. 2 Tr. por.

- ▶ odôvodnenie rozhodnutia o väzbe musí obsahovať aj uvedenie skutkových okolností, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera – jednak pokiaľ ide o skutok (skutky), na ktoré sa rozhodnutie o väzbe vzťahuje, a tiež pokiaľ ide o konkrétne dôvody väzby

§ 72 ods. 2 Tr. por. (R 29/2010–II)

- ▶ výrok uznesenia súdu, ktorým rozhodne o vzatí do väzby musí obligatórne obsahovať materiálny dôvod väzby vyjadrený príslušným písmenom uvedeným v ustanovení § 71 ods. 1 Tr. por. (+ ods. 2 alebo 3, pozn.)
- ▶ § 72 ods. 2 Tr. por. prikazuje súdu skúmať splnenie formálnych podmienok na vzatie obvineného do väzby, t. j. existenciu vznesenia obvinenia, pričom prikazuje súdu, aby sa v odôvodnení rozhodnutia o väzbe zaoberal so skutkovými okolnosťami, o ktoré sa výrok rozhodnutia o väzbe opiera. Toto ustanovenie preto nepatrí do výroku uvedeného uznesenia

§ 72 ods. 2 Tr. por. (III. ÚS 296/2016)

- ▶ zákonnosť väzby je zároveň determinovaná skutkovými okolnosťami, ktoré by vo svojej podstate mali dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia
- ▶ s týmto úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť o väzbe na základe konkrétnych skutočností, a nielen na základe abstraktnej úvahy

§ 72 ods. 2 Tr. por. (III. ÚS 296/2016)

- ▶ medzi záruky, ktoré garantujú článok 17 ods. 2 a 5 ústavy nepochybne patrí aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe, ako aj právo osoby na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany
- ▶ princíp spravodlivosti pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody

§ 72 ods. 2 Tr. por.

(I. ÚS 336/2016, III. ÚS 447/2016)

- ▶ odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového a druhostupňového súdu nemožno posudzovať izolovane, keďže z hľadiska predmetu tvoria jeden celok
- ▶ ústavný súd pri posudzovaní dodržania ústavno–procesných princípov orgánmi verejnej moci pri rozhodovaní a rozhodnutí o osobnej slobode fyzickej osoby vychádza z toho, že na rozhodnutia vydané na rôznych inštanciách je potrebné vzhliadnuť ako na jeden celok

§ 72 ods. 2 Tr. por. (I. ÚS 290/2016)

- ▶ okresný súd postupoval v súlade s Tr. por. a zaslal predvolanie na výsluch sťažovateľovi a najmä jeho obhajcovi včas
- ▶ sťažovateľ, resp. jeho obhajca námietku nepredvolania obvineného na výsluch nepredniesol ihneď na tomto zasadnutí, ale urobil tak až v sťažnosti proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu
- ▶ sťažovateľ a jeho obhajca boli osobne prítomní a vypovedali pred sudcom okresného súdu aj za účasti prokurátora, podali aj opravný prostriedok

§ 72 ods. 2 Tr. por. (I. ÚS 290/2016)

- ▶ v žiadnom prípade nemohla byť porušená zásada kontradiktórnosti konania a nemohlo byť porušené jeho právo na obhajobu
- ▶ minimálne obhajca sťažovateľa kvalifikovaným spôsobom a v dostatočnom časovom predstihu získal informácie, že sa výsluch sťažovateľa koná 28. januára 2016, pričom ani on, ani sťažovateľ na pojednávaní pred okresným súdom nenamietali nejaké vady v súvislosti s predvolávaním sťažovateľa a ani nežiadali stanoviť nový termín pojednávania

§ 72 ods. 2 Tr. por. (I. ÚS 290/2016)

- ▶ ochrana označených práv nemôže byť iba prísne formálna, iluzórna alebo akademická, ak z hľadiska materiálneho bol prípadný formálny nedostatok konvalidovaný v ďalšom priebehu posudzovania žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, najmä v rámci druhostupňového súdneho konania

§ 72 ods. 2 Tr. por. (I. ÚS 290/2016)

- ▶ hoci krajský súd nedal sťažovateľovi odpoveď na všetky jeho námietky uvedené v sťažnosti proti napadnutému rozhodnutiu okresného súdu, na druhej strane primerane, jasne a zrozumiteľne odkázal na predchádzajúce závery uvedené v rozhodnutí krajského súdu, keďže dôvody sťažovateľa v jeho posledných žiadostiach o prepustenie z väzby pre jej nezákonnosť sa v značnej miere iba opakovali

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 282/2016)

- ▶ opakovanie skutočností, ktoré podľa všeobecného súdu odôvodňujú dôvod väzby v predošlých rozhodnutiach, neznižuje ich relevanciu, pokiaľ súd preskúmaním všetkých okolností prípadu dospel k záveru o ich pretrvávajúcej existencii
- ▶ ÚS zohľadnil, že dôvod väzby sťažovateľa bol v predmetnom konaní v dôsledku aktívneho prístupu sťažovateľa k využívaniu jeho práv už preskúmaný zo strany všeobecných súdov a že v danom prípade ide o závažnú trestnú činnosť spáchanú organizovanou skupinou

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 176/2016)

- ▶ aj v prípade, ak by ÚS akceptoval, že okresný súd pri doručovaní upovedomenia o termíne výsluchu sťažovateľa pochybil (nepostupoval dôsledne), v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci boli vytvorené reálne predpoklady na to, aby v sťažnostnom konaní boli pochybenia okresného súdu korigované, resp. odstránené

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 176/2016)

- ▶ k vytvoreniu reálnych predpokladov na odstránenie, resp. korigovanie týchto pochybení by ale došlo len vtedy, ak by obhajca sťažovateľa v súlade so svojou zákonom ustanovenou povinnosťou chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta reagoval na vzniknutú situáciu primeraným spôsobom a dôsledne, tak aby využil všetky právne prostriedky... v záujme klienta, ktoré považuje za prospešné

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 176/2016)

- ▶ obhajca mal napr. okamžite požiadať o posunutie, resp. prerušenie termínu výsluchu sťažovateľa
- ▶ ak by sudca pre prípravné konanie okresného súdu takej žiadosti nevyhovел, bolo zo zákona vyvoditeľnou povinnosťou obhajcu bezodkladne sa skontaktovať so sťažovateľom, prevziať si čo najskôr napadnuté uznesenie okresného súdu, vyhotoviť bez zbytočného odkladu kvalifikovanú sťažnosť proti rozhodnutiu okresného súdu o predĺžení väzby sťažovateľa, tak aby ju mal krajský súd k dispozícii ešte pred rozhodnutím o sťažnosti sťažovateľa zhlásenej bezprostredne po vyhlásení napadnutého uznesenia okresného súdu

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 176/2016)

- ▶ ústavný súd v súlade povinnosťami, ktoré zákon o advokácii ukladá advokátom, nemôže akceptovať zistenú pasivitu obhajcu, ktorý až 16. apríla 2015 podal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu sťažnosť aj napriek tomu, že išlo o rozhodnutie o ďalšom trvaní väzby, o ktorých sú súdy povinné rozhodovať „prednostne a urýchlene“, pričom navyše v nej neuviedol žiadne námietky proti návrhu špeciálneho prokurátora o predĺžení väzby jeho klienta, resp. iné skutočnosti, ktorým by mohli relevantným spôsobom spochybniť ďalšie trvanie väzby sťažovateľa (pozn. namieta len neupovedomenie)

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 18/2013)

- ▶ tým, že sťažovateľovi nebola daná možnosť písomne sa vyjadriť k argumentácii obsiahnutej v sťažnosti špeciálnej prokuratúry, na základe ktorej v konečnom dôsledku došlo k predĺženiu lehoty trvania jeho väzby, pričom najvyšší súd pred svojím rozhodnutím sťažovateľa ani osobne nevypočul, bola postupom najvyššieho súdu v predmetnej veci sťažovateľovi odňatá možnosť predložiť v konaní argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 115/2016)

- ▶ Trestný poriadok v § 72 ods. 2 v záujme rešpektovania princípu rovnosti zbraní zakotvuje povinnosť v rámci konania, ktoré predchádza rozhodnutiu o väzbe, doručiť návrhy prokurátora obvinenému a naopak
- ▶ Trestný poriadok však neobsahuje výslovnú povinnosť konajúceho súdu doručovať každé doplnenie dôvodov už skôr zhlásenej sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe druhej procesnej strane na vyjadrenie

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 115/2016)

- ▶ v prípade, ak by zákonodarca trval na takto striktnom výklade procesných predpisov, mohlo by to spôsobovať ústavne neprimerané predlžovanie doby rozhodovania nadriadeného súdu o väzbe, čím by sa poprela jedna zo zásad trestného konania vyjadrená v § 2 ods. 6 Tr. por. týkajúca sa urýchleného a prednostného vybavovania väzobných vecí

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 45/2016)

- ▶ ak krajský súd doručil sťažovateľovi (ako aj jeho obhajcovi) odôvodnenie sťažnosti krajského prokurátora a dal mu možnosť sa k nemu vyjadriť, tak bolo zároveň žiaduce, aby vytvoril sťažovateľovi primeraný časový priestor na podanie vyjadrenia
- ▶ krajský súd rozhodol o sťažnostiach už deň potom, ako doručil sťažovateľovi odôvodnenie sťažnosti prokurátora, čím sťažovateľovi primeraný časový priestor na podanie vyjadrenia k odôvodneniu sťažnosti prokurátora neposkytol

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 45/2016)

- ▶ z hľadiska posúdenia intenzity pochybenia krajského súdu ústavný súd považuje za podstatné predovšetkým to, že odôvodnenie sťažnosti krajského prokurátora proti označenému uzneseniu okresného súdu neobsahovalo v zásade žiadne nové a pritom podstatné skutočnosti, ktoré by zásadnejším spôsobom mohli ovplyvniť jeho rozhodovanie o podaných sťažnostiach

§ 72 ods. 2 Tr. por. (I. ÚS 425/2015)

- ▶ právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces
- ▶ pritom nie je podstatné, či podľa názoru prokuratúry alebo všeobecného súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhý účastník konania. Ten rozhodne o tom, aké stanovisko zaujme (I. ÚS 230/03, IV. ÚS 186/09, II. ÚS 18/2013)

§ 72 ods. 2 Tr. por. (I. ÚS 425/2015)

- ▶ posúdenie otázky, či dôvody sťažnosti prokurátora obsahujú nové okolnosti a či je preto z pohľadu sťažovateľa potrebné sa k nim vyjadrovať, je výlučne vecou sťažovateľa, lebo iba on môže posúdiť otázku potreby reagovať na argumentáciu protistrany
- ▶ povinnosťou súdov bolo v záujme naplnenia, resp. zachovania práva sťažovateľa na obhajobu presvedčiť sa, či bola sťažovateľovi, resp. jeho obhajcovi poskytnutá dostatočná a primeraná možnosť na vyjadrenie sa k podaniu (prokurátora, pozn.) ešte pred rozhodovaním vo veci

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 67/2013)

- ▶ od 1. februára 2009 je (v Trestnom poriadku, pozn.) zaručené právo obvineného na prítomnosť pri rozhodovaní sudcu pre prípravné konanie o väzbe, ako aj právo byť pri rozhodovaní o väzbe vypočutý
- ▶ prítomnosť obvineného pri rozhodovaní o väzbe umožňuje v určitej, hoci obmedzenej miere nápravu niektorých procesných nedostatkov v postupe súdu (sudcu pre prípravné konanie) v skorších štádiách tohto konania

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 67/2013)

- ▶ už v náleze sp. zn. I. ÚS 2/05 ÚS uznal, že nedostatok konania na prvostupňovom súde spočívajúci v tom, že obvinenému nebolo doručené stanovisko prokurátora k jeho žiadosti o prepustenie z väzby, možno napraviť tým, že mu toto stanovisko bude doručené spolu s uznesením prvostupňového súdu, takže ho bude mať k dispozícii pri prípadnej príprave sťažnosti proti tomuto uzneseniu

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 67/2013)

- ▶ obhajca sťažovateľa síce (pri výsluchu obvineného, pozn.) namietol oneskorené doručenie návrhu prokurátora, avšak zároveň predložil súdu svoje písomné vyjadrenie k nemu
- ▶ neuviedol, v čom mu oneskorené doručenie návrhu prokurátora bránilo alebo sťažovalo prípravu obhajoby, resp. vyjadrenia k predĺženiu väzby
- ▶ pritom nič nebránilo sťažovateľovi a jeho obhajcovi takéto žiadosti predniesť a odôvodniť, rovnako ako sťažovateľovi nič nebránilo žiadať prokurátora alebo sudcu pre prípravné konanie o objasnenie tých dôvodov návrhu, ktorých správnosť alebo dôvodnosť nemohol kvôli krátkosti času riadne zhodnotiť

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 67/2013)

- ▶ ak by tieto kroky nepostačovali na zabezpečenie rovnosti zbraní, mal sťažovateľ právo žiadať odročenie výsluchu a určenie nového termínu
- ▶ pokiaľ by sudca pre prípravné konanie niektorej z týchto žiadostí bez zákonných a opodstatnených dôvodov nevyhovel a jeho pochybenie by nenapravil ani najvyšší súd, išlo by z hľadiska práv sťažovateľa zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru o zásadne odlišnú situáciu, na ktorú by ústavný súd musel zareagovať

§ 72 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 67/2013)

- ▶ obvinený sa má v záujme ochrany svojich práv a osobnej slobody snažiť ovplyvniť rozhodnutie o väzbe svojou argumentáciou ešte pred jeho vynesení (III. ÚS 227/03)
- ▶ sťažovateľ napriek kvalifikovanej obhajobe žiadne z uvedených návrhov ani námietok pri výsluchu nevzniesol
- ▶ to neumožňuje kvalifikovať procesný nedostatok, ktorého sa špecializovaný trestný súd oneskoreným doručením návrhu prokurátora na predĺženie väzby sťažovateľovi prípadne mohol dopustiť, ako zásah do práv sťažovateľa zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a v čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru.

§ 73 ods. 4 Tr. por. (2Tost 28/2016)

- ▶ ak boli proti obvinenému pôvodne vedené samostatné konania, pričom v niektorom z nich alebo vo viacerých z nich boli vydané príkazy na jeho zatknutie, a k spojeniu týchto vecí na spoločné konanie došlo ešte pred jeho zatknutím, sudcom (predsedom senátu alebo v prípravnom konaní sudcom pre prípravné konanie) príslušným na rozhodnutie o väzbe zatknutého obvineného je v zmysle § 73 ods. 4, ods. 5 Tr. por. sudca súdu, ktorý je príslušný vykonať spoločné konanie podľa § 18 a nasl. Tr. por.

§ 73 ods. 4 Tr. por. (2Tost 28/2016)

- ▶ zároveň platí, že rozhodnutie o väzbe sa skutkovo vzťahuje na všetky trestné činy, o ktorých sa v čase zatknutia obvineného vedie spoločné konanie

Trvanie väzby (II. ÚS 135/2016)

- ▶ zákon, ani ústava a ani relevantná judikatúra ústavného súdu či ESĽP nestanovuje ako prekážku prípadnej väzby výkon bezprostredne predchádzajúcej väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody v iných trestných veciach
- ▶ prekážkou vzatia obvineného do väzby nie je ani skutočnosť, že sťažovateľ v minulosti vykonával väzbu vo veci, v ktorej bol spod obžaloby oslobodený (m. m. III. ÚS 630/2014)

Trvanie väzby (I. ÚS 47/2013)

- ▶ ustanovenie § 76 ods. 6 Tr. por. upravujúce celkovú lehotu väzby nemožno vykladať tak, že orgány činné v trestnom konaní a následne všeobecné súdy sú oprávnené držať obvineného vo väzbe pre každý z trestných činov, z ktorých je obvinený, samostatne či izolovane, a to po maximálnu dobu
- ▶ takýto prístup by mohol mať za následok, že obvinený by mohol stráviť aj celý zvyšok života vo väzbe bez toho, že by bolo vydané rozhodnutie súdu o jeho vine; takýto postup nelegitimizuje žiaden verejný záujem

Trvanie väzby – § 77 ods. 3 Tr. por. (I. ÚS 47/2013)

- ▶ Trestný poriadok v § 76 ods. 6 ustanovuje celkovú lehotu väzby, z ktorej určitá časť v zákonom ustanovenom maximálnom rozsahu pripadá na štádium prípravného konania (§ 76 ods. 7 Trestného poriadku)
- ▶ ak však v prípravnom konaní nedôjde k „vyčerpaniu“ zákonom ustanovenej maximálnej lehoty väzby vzťahujúcej sa na toto štádium trestného konania, „predlžuje“ sa lehota väzby v štádiu konania pred súdom o túto „nevyčerpanú“ časť maximálnej lehoty ustanovenej pre prípravné konanie, najviac do dosiahnutia celkovej lehoty väzby podľa § 76 ods. 6 Tr. por.

Trvanie väzby – § 77 ods. 3 Tr. por. (I. ÚS 47/2013)

- ▶ uvedené pravidlo platí aj pre celkovú lehotu väzby po rozhodnutí dovolacieho súdu podľa § 380 ods. 2 Trestného poriadku s tým, že podľa výslovného znenia príslušného zákonného ustanovenia sa dĺžka trvania väzby v takom prípade posudzuje „samostatne a nezávisle od dĺžky trvania väzby v pôvodnom konaní“, čo znamená, že do celkovej lehoty väzby, o ktorej bolo rozhodnuté podľa § 380 ods. 2 Tr. por., nemožno započítať čas, ktorý obvinený strávil vo väzbe v pôvodnom konaní (či už v prípravnom, alebo súdnom konaní)

Rýchlosť konania o väzbe (II. ÚS 177/2016)

- ▶ z nijakého ustanovenia Trestného poriadku nevyplýva, že nedodržaním lehoty piatich pracovných dní na rozhodnutie o sťažnosti obvineného proti uzneseniu o vzatí do väzby vzniká obligatórne povinnosť sťažnostného súdu prepustiť obvineného na slobodu
- ▶ opačný právny záver by za určitých okolností mohol byť vo vzťahu k obvinenému aj kontraproduktívny; rešpektovanie požiadavky prednostného a urýchleného rozhodovania súdov vo väzobných veciach by totiž nemalo ísť na úkor rešpektovania zásad spravodlivého súdneho procesu

Rýchlosť konania o väzbe (II. ÚS 177/2016)

- ▶ nemožno úspešne namietat' porušenie určitého ústavou alebo medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody takým postupom dotknutého všeobecného súdu, ktorý by mohol mať za následok porušenie iného ústavou, resp. medzinárodnou zmluvou garantovaného práva alebo slobody

Rýchlosť konania o väzbe (II. ÚS 185/2016)

- ▶ dôvodom na prepustenie obvineného z väzby je situácia, keď sa v trestnej veci riešenej väzobne nekoná zo strany orgánov činných v trestnom konaní s osobitnou starostlivosťou a urýchlením
- ▶ to znamená, že dôvodom na prepustenie z väzby sú prieťahy v konaní vo veci samej
- ▶ výnimkou z tohto pravidla sú najmä tie prípady, keď priamo zo zákona vyplýva lehota, v ktorej má byť o väzbe rozhodnuté.

Rýchlosť konania vo väzobnej veci (I. ÚS 495/2016)

- ▶ reálne konanie prvého termínu hlavného pojednávania po 6 mesiacoch a 23 dňoch od podania obžaloby nemožno považovať za neústavný zásah do práva sťažovateľa na plynulosť konania, tobôž, ak sa v danej trestnej veci vedie trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin v súbehu so zločinom, z dôvodu prerokovania ktorých musí okresný súd klásť obzvlášť veľký dôraz na riadnu prípravu hlavného pojednávania, tak, aby bolo možné vec čo najrýchlejšie prejednať a rozhodnúť, pokiaľ možno bez jeho odročenia

Rýchlosť konania vo väzobnej veci (I. ÚS 495/2016)

- ▶ pokiaľ ide o termíny hlavného pojednávania, ktoré boli okresným súdom nariadené po podaní obžaloby a ktoré sa nekonali z dôvodu na strane okresného súdu (praceneschopnosť zákonného sudcu) alebo na strane prokurátora, tieto dôvody odročenia boli objektívnymi a zákonnými dôvodmi a nemohli mať v žiadnom prípade negatívny, resp. dokonca neústavný vplyv na práva sťažovateľa

Rýchlosť konania vo väzobnej veci (I. ÚS 453/2016)

- ▶ pokiaľ ide o namietané porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote, ústavný súd považuje za efektívny prostriedok nápravy aj sťažnosť pre nečinnosť na nadriadený súd podľa § 55 ods. 3 Trestného poriadku

Nahradenie väzby dohl'adom (II. ÚS 67/2013)

- ▶ pokiaľ osoba pozbavená osobnej slobody požiadala o nahradenie väzby zárukou, je súd rozhodujúci o väzbe povinný sa s touto žiadosťou náležite vysporiadať (pozri I. ÚS 100/04, I. ÚS 239/04, II. ÚS 240/06)
- ▶ súd rozhodujúci o väzbe je oprávnený a aj povinný) skúmať, či účel väzby nemožno rovnako dobre dosiahnuť ponechaním alebo prepustením obvineného na slobodu za súčasného dozoru probačného a mediačného úradníka, a to aj v prípade, že takýto návrh nebol výslovne uplatnený

Nahradenie väzby dohl'adom (II. ÚS 67/2013)

- ▶ požiadavka nahradiť väzbu týmto spôsobom môže byť uplatnená nielen vo forme výslovného návrhu, ale aj ako jeden z argumentov obvineného proti ďalšiemu trvaniu alebo predĺženiu väzby a môže byť prednesený ako súčasť žiadosti o prepustenie z väzby alebo ako vyjadrenia k návrhu prokurátora na jej predĺženie
- ▶ povinnosťou súdu, keď rozhoduje o vzatí do väzby, jej predĺžení alebo o žiadosti o prepustenie, je náležite sa s takouto argumentáciou vyrovnáť aspoň v odôvodnení rozhodnutia

Nahradenie väzby dohľadom (6Tost 9/2015)

- ▶ v prípade ak nebol v posudzovanej veci podaný výslovný návrh obhajoby na naradenie väzby dohľadom a zároveň súd nerozhodol z úradnej povinnosti o jeho uložení podľa § 80 ods. 1 písm. c) Tr. por., nie je potrebné o tom rozhodnúť formou (negatívneho) výroku
- ▶ opačný záver nevyplýva ani z nálezu ústavného súdu II. US 67/2013, ako sa niekedy mylne závery tam uvedené interpretujú
- ▶ iná je už situácia, ak je podaný výslovný návrh alebo v prípade, že takýto síce podaný nie je, no súd napriek tomu ex offo rozhodne o uložení dohľadu.

Nahradenie väzby (III. ÚS 144/2016)

- ▶ obhajca v sťažnosti proti uzneseniu OS uviedol: „V rozpore s ustanovením §§ 189 ods. 1 písm. a), c); 80 ods. písm. c) Tr. por. sa sudca pre prípravné konanie vo svojom rozhodnutí o predĺžení lehoty väzby nevysporiadal so všetkými možnosťami alternatívy väzby, pričom v rámci rozhodnutia ani neuviedol žiadne úvahy, ktorými sa spravoval pri určení doby predĺženia o ďalších 6... mesiacov... v záujme vysporiadať sa s námietkou skoršieho možného ukončenia vyšetrovania.“

Nahradenie väzby (III. ÚS 144/2016)

- ▶ takúto formuláciu je len ťažko možno považovať za jednoznačnú, jasnú, zreteľnú a určitú požiadavku nahradiť väzbu sťažovateľov miernejším prostriedkom, a to dohľadom probačného a mediačného úradníka, s ktorou by sa inak mal krajský súd povinnosť vysporiadať v odôvodnení svojho rozhodnutia

Nahradenie väzby (III. ÚS 144/2016)

- ▶ pri rozhodovaní o väzbe sú súdy síce povinné zväžiť aj všetky možnosti nahradenia väzby miernejšími prostriedkami jej nahradenia poskytnutými Trestným poriadkom, pričom v rámci odôvodnenia rozhodnutia je povinnosťou súdu vysporiadať sa s rozhodnutím o tých prostriedkoch, ktorých použitie v konaní bolo sťažovateľmi navrhnuté alebo ktorých aplikácia prichádzala do úvahy

Nahradenie väzby (III. ÚS 144/2016)

- ▶ aj keď súdy v trestných veciach v rozsahu svojej prieskumnej právomoci majú povinnosť preskúmať aj skutočnosti priamo účastníkmi nenamietané, resp. nenavrhované, ich úlohou nie je v rozhodnutí vyjadrovať sa ku všetkým ustanoveniam Trestného poriadku, ktorých prípadnú aplikáciu, resp. dodržanie majú povinnosť preskúmavať

Nahradenie väzby (III. ÚS 144/2016)

- ▶ ich povinnosťou nie je vyjadrovať sa aj ku skutočnostiam, na ktorých svoje rozhodnutie nezaložili, ale iba ku skutočnostiam, na ktorých svoje rozhodnutie vybudovali, pričom to ale neznamená, že by zanedbali svoju preskúmovaciu povinnosť aj týkajúcu sa aplikácie a dodržiavania tých príslušných zákonných ustanovení, ktorých preskúmanie im z úradnej moci zveruje zákon

Nahradenie väzby pri OZZ (III. ÚS 478/2015)

- ▶ požiadavka existencie výnimočných okolností na prepustenie z väzby osoby stíhanej pre podozrenie zo spáchania OZZ vo svojej podstate predpokladá vyššiu mieru rizika, že osoby stíhané za závažnú trestnú činnosť by sa v prípade ich prepustenia z väzby snažili utiecť alebo sa skrývať, aby sa tak vyhli trestnému stíhaniu, pôsobili na svedkov, znalcov či spoluobvinených s úmyslom mať objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie či pokračovali v trestnej činnosti
- ▶ podmienka zisťovania takýchto výnimočných okolností na nahradenie väzby zárukou tak podľa názoru ústavného súdu sleduje legitímny cieľ a je ústavne udržateľná (III. ÚS 431/2015)

Nahradenie väzby pri OZZ (III. ÚS 478/2015)

- ▶ požiadavka existencie výnimočných okolností na prepustenie z väzby osoby stíhanej pre podozrenie zo spáchania OZZ vo svojej podstate predpokladá vyššiu mieru rizika, že osoby stíhané za závažnú trestnú činnosť by sa v prípade ich prepustenia z väzby snažili utiecť alebo sa skrývať, aby sa tak vyhli trestnému stíhaniu, pôsobili na svedkov, znalcov či spoluobvinených s úmyslom mať objasňovanie skutočností závažných pre trestné stíhanie či pokračovali v trestnej činnosti
- ▶ podmienka zisťovania takýchto výnimočných okolností na nahradenie väzby zárukou tak podľa názoru ústavného súdu sleduje legitímny cieľ a je ústavne udržateľná (III. ÚS 431/2015)

Nahradenie väzby (II. ÚS 875/2016)

- ▶ ak návrh na nahradenie väzby sľubom uplatnil sťažovateľ už v prvostupňovom konaní, pričom špecializovaný súd tomuto návrhu nevyhovel, najvyšší súd tým, že sťažnosť proti uzneseniu špecializovaného súdu zamietol, rozhodol s konečnou platnosťou aj o tomto návrhu sťažovateľa

§ 302 ods. 2 Tr. por. (II. ÚS 662/2016)

- ▶ obvinený a jeho obhajca síce majú právo zúčastniť sa na neverejnom zasadnutí, avšak v prípade, ak všeobecný súd koná a rozhoduje o sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe, predseda senátu týmto osobám môže účasť umožniť
- ▶ všeobecný súd spravidla umožní účasť obvinenému a jeho obhajcovi na neverejnom zasadnutí, na ktorom sa koná a rozhoduje o sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe, vtedy, ak v danom prípade sa ich prítomnosť považuje za potrebnú alebo aj vhodnú
- ▶ je na uvážení všeobecného súdu po posúdení všetkých okolností dôležitých pre jeho rozhodnutie, či je nevyhnutná aj účasť obvineného a obhajcu

Ďakujem za pozornosť